

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ
Participative Management affecting to Community-Based Tourism
in Samut Prakarn

พิชญา เวชทรัพย์

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ

Pitchaya Wetchasap

Email: pitchaya.wetch@gmail.com

Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding author

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ (2) ศึกษาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ซึ่งจากการสำรวจ ผลวิจัยพบว่า

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี มีสถานภาพโสด มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ ตำแหน่งงานเป็นเจ้าของที่/พนักงาน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 - 30,000 บาท
2. การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์มากที่สุด ในขณะที่ด้านตัดสินใจน้อยที่สุด
3. ความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางถึงสูงที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

Abstract

The objectives of this research are (1) to study personal factors of stakeholders in community-based tourism (CBT) in Samut Prakarn, (2) to study participative management, and (3) to study relationship between participative management and development of CBT. The population of this research is 400 stakeholders related to CBT in Samut Prakarn. The statistics used in this research are percentage, frequency, mean, standard deviation and Pearson Correlation. The finding of this research showed that:

1. the most samples of stakeholders related to CBT in Samut Prakarn were female, aged 31 - 40 years old and single, with a Bachelor's Degree or equivalence. Moreover, they are self-employed or freelancers, with a position of an officer, including an average income of 15,001 - 30,000 baht per month.
2. the overall of participative management related to CBT in Samut Prakarn was high. The stakeholders' participation in benefit was the most, while decision was the least.
3. the relationship between participative management and development of CBT in Samut Prakarn was positive and at a moderate to high level, with the significant level at 0.01.

บทนำ

ตามรายงานของ TrendWatching 2018 Trend Report (อ้างอิงใน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561) ได้กล่าวไว้ว่า ในปัจจุบัน ผู้บริโภคหันมาให้ความสำคัญกับสินค้าและบริการที่มีความเฉพาะถิ่น จนเกิดเป็นกระแส “รักท้องถิ่น (Local Love)” หรือท้องถิ่นภิวัตน์ (Localization) ซึ่งเป็นการผลิตสินค้าและบริการ และจัดจำหน่ายเฉพาะในพื้นที่ชุมชนนั้นๆ โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเข้าหาสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์และโดดเด่นจากพื้นที่ชุมชน เช่น การเลือกที่พัก การทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน การเลือกซื้อของฝากที่ทำขึ้นโดยคนในชุมชน และจากการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ต้องการท่องเที่ยวภายในประเทศ ซึ่งจัดทำโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 93 มีความสนใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวในชุมชน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ซึ่งได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้กำหนดแนวทางด้านการตลาดเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ภายใต้แคมเปญ “Amazing Thailand Go Local หรือ เที่ยวท้องถิ่นไทย ชุมชนเติบโต” เพื่อกระจายโอกาสในเชิงพื้นที่ โดยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าสู่เมืองรองและชุมชน และกระจายโอกาสเชิงรายได้จากการท่องเที่ยวให้ลงสู่เศรษฐกิจฐานราก เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาพื้นที่สู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสมดุลในทุกมิติ

ปัจจุบัน การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism - CBT) ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มที่จะเป็นการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เนื่องจากเป็นการท่องเที่ยวที่ผู้คนในชุมชนได้แสดงบทบาทและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงส่งเสริมให้มีการนำเสนอทรัพยากร มรดกและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนในรูปแบบของสินค้าและบริการ เพื่อสร้างรายได้ให้กับเศรษฐกิจของชุมชนโดยตรง และเปิดโอกาสให้ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นคนที่อยู่ในชุมชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในกระบวนการวางแผน ดำเนินการตัดสินใจ และประเมินผล นอกจากนี้ยังเป็นการกระจายอำนาจ และลดภาระของผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารในชุมชนด้วย

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน เป็นการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งจำเป็นสำหรับการท่องเที่ยว เช่น การอำนวยความสะดวกในพื้นที่แก่นักท่องเที่ยว การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว เพื่อนำเสนอและพัฒนาให้ชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่

น่าสนใจและโดดเด่น และยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยที่ยังคงอนุรักษ์ทรัพยากรและวัฒนธรรมของชุมชนไว้ได้

จังหวัดสมุทรปราการ หรือ เมืองปากน้ำ หรือ เมืองพระประแดง ตั้งอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย บริเวณปลายสุดของแม่น้ำเจ้าพระยา ติดชายฝั่งทางด้านเหนือของอ่าวไทย มีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นในหลายมิติ ทั้งด้าน ธรรมชาติ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม จนทำให้นักท่องเที่ยวต่างหลั่งไหลเข้ามาเยี่ยมชม และพักผ่อนหย่อนใจด้วยการสัมผัสธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชนอย่างใกล้ชิด โดยที่มีคนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งจะศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ที่มีผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ

สมมติฐาน

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ
2. ด้านเนื้อหาและประเด็นในการศึกษา
ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่
- ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และรายได้ ต่อเดือน
- การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมประเมินผล
ตัวแปรตาม (Dependent variable) ที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ด้านการให้บริการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมและสถานที่สำคัญในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และด้านการจัดการคุณภาพชีวิตที่ดีในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน
3. ด้านเวลา
การดำเนินการศึกษาวิจัยเริ่มตั้งแต่วันที่ 19 ธันวาคม 2563 ถึงวันที่ 16 มกราคม 2564

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อนำไปจัดทำฐานข้อมูลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
2. ผลการวิจัยทำให้ชุมชนสามารถนำองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนได้
3. ผลการวิจัยทำให้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน หรือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน

รชพร จันทรสว่าง (2546) (อ้างถึงใน พิฑูรย์ ทองฉิม, 2558) กล่าวถึงการท่องเที่ยวโดยชุมชน ว่าเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นชุมชน โดยมีหลักพื้นฐานคือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวของพื้นที่ ซึ่งมีส่วนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของท้องถิ่นด้วยการสร้างงานและกระจายรายได้ ในขณะเดียวกัน ยังช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตนด้วย

พิมระวี วิจารณ์รุ่งสัจย์ (2553) (อ้างถึงใน เจตนา พัฒนจันทร์, 2562) ได้กล่าวถึง แหล่งท่องเที่ยวชุมชน หรือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ไว้ว่า เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นประโยชน์เพื่อชุมชน และเป็นความหวังของชุมชนในการนำรายได้มาสู่ชุมชน โดยเฉพาะชุมชนในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งกระแสการของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีชุมชนเป็นศูนย์กลางมีการให้การสนับสนุนมาตั้งแต่ระดับโลก ได้แก่ องค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nations World Tourism Organization: UNWTO) จนถึงระดับรากหญ้า ได้แก่ ชุมชนต่างๆ โดยการท่องเที่ยวในชุมชนต้องถูกยอมรับจากชุมชนนั้นๆ ซึ่งนับเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และยังประโยชน์แก่ชุมชนด้วย

สินธุ์ สโรบล (2559) (อ้างถึงใน สุตถนอม ตันเจริญ, 2560) ได้ให้ความหมายของคำว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน ว่าเป็นทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชน โดยจะกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนแนวคิดที่ว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถและมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ วางแผน ดำเนินงาน สรุบบทเรียน โดยมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น และคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ

พจนา สวนศรี (2560) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

วรพงศ์ ผูกู๋ (2561) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based-Tourism: CBT) มีแนวคิดพื้นฐานมาจากการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่มีพัฒนาการอย่างสม่ำเสมอ นำมาสู่การกำหนดแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวทางเลือกในรูปแบบต่างๆ ซึ่งปัจจุบัน การท่องเที่ยวโดยชุมชนถือเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งที่มีความเป็นรูปธรรมและได้รับการยอมรับจากสังคมในวงกว้างว่า ให้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (2559) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ เด็กและเยาวชนได้รับการให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี ได้แก่ การจัดสรรรายได้มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลกระทบชุมชนมีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว สิทธิมนุษยชนในการท่องเที่ยวได้รับการให้ความสำคัญ

3. ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ได้แก่ ฐานข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวมีคุณภาพ การเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมชุมชนผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ

4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ได้แก่ การจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ ฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ การเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีประสิทธิภาพ การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ

5. ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ การให้บริการด้านการท่องเที่ยว เป็นไปอย่างน่าพึงพอใจ นักสื่อความหมายมีประสิทธิภาพ จุดบริการท่องเที่ยวมีคุณภาพ การติดต่อประสานงานด้านบริการมีประสิทธิภาพ เส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัย จุดบริการท่องเที่ยวมีความปลอดภัย การบริหารจัดการเส้นทางกรเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉินมีประสิทธิภาพ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

United Nations (1981) (อ้างถึงใน วชิรวัชร งามละม่อม, 2559) ได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วม ว่าเป็น การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่างๆ ด้วยความเต็มใจ

ยุพาพร รูปงาน (2545) (อ้างถึงใน ฉลอม กุลนอก, 2555) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่มเพื่อการปฏิบัติ โดยจะต้องตระหนักถึงเหตุผลแรกว่าการปฏิบัติทั้งหมดทำขึ้นโดยกลุ่มหรือในนามกลุ่มนั้น และผ่านองค์กร

จินตวิร์ เกษมสุข (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมของประชาชน ว่าเป็นการที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้ทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม และการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

สมนึก สุขช่วย (2557) ได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมของประชาชน ว่าเป็น กระบวนการซึ่งประชาชน หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจ ต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (2560) (อ้างถึงใน เรณูมาศ รักษาแก้ว, ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมของ ประชาชน ว่าเป็นการที่กลุ่มประชาชน หรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชนกระทำการออกมาในลักษณะของการทำงาน ร่วมกันที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและ สังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจ มติชน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม หรือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในกลุ่ม ชุมชน

อัปคูลคอคเล็ด เจแตะ (2557) ได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมของประชาชน ว่าเป็นกระบวนการของ ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน หรือกลุ่มของประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ มีเป้าหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ แสดงความคิดเห็น หรือมีบทบาทร่วมรับผิดชอบต่อการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ด้วยความสมัครใจเพื่อพัฒนา ชุมชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การคิดริเริ่ม การกำหนดปัญหาและความต้องการ เลือกวิธีการและ การวางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินผลการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรค และร่วมกันรับผิดชอบ โดย หน่วยงานของรัฐจะมีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน ชักนำ และสร้างโอกาสให้แก่ประชาชนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมใน การจัดการกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ของชุมชนให้บรรลุผลตามที่ชุมชนได้คาดหวังไว้อย่างยั่งยืนต่อไปได้

Cohen and Uphoff (1981) (อ้างถึงใน กนิษฐิกา ศอกกลาง, 2556) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน 4 มิติ โดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา และได้รับผลประโยชน์จาก การพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกสุดที่จะต้องกระทำก็คือ การ กำหนดความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญ จากนั้นจึงเลือกนโยบายและประการที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจเป็น กระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อยๆ ตั้งแต่การตัดสินใจช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และ การตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2. การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานนั้นจะได้มาจากคำถามที่ว่าใคร จะทำประโยชน์ให้แก่องค์กรได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน และการประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ใน เจริญปริมาณและคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ซึ่งรวมทั้งผลประโยชน์ที่เป็นใน ทางบวกและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของการดำเนินงานซึ่งจะเป็นผลประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคล และสังคมด้วย

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตคือ ความเห็น ความชอบ และความ คาดหวัง ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นัฐพงศ์ สุขประเสริฐ และคณะ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวชุมชนตลาดหัวรอ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัย ส่วนบุคคล 2) ศึกษาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม 3) ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตลาดหัว

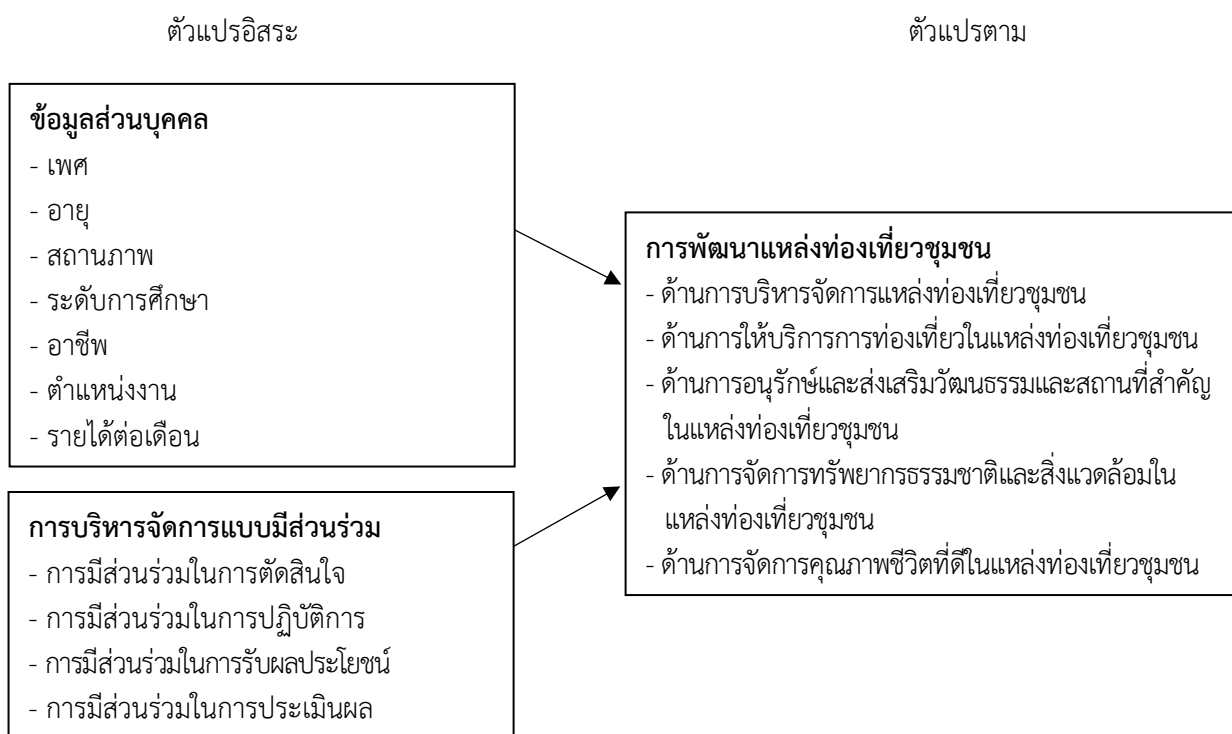
ร 4) เปรียบเทียบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดหัวรอ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 5) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตลาดหัวรอ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนตลาดหัวรอ จำนวน 385 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31 - 40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพส่วนตัว/รับจ้างทั่วไป รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 - 20,000 บาท และเป็นผู้ที่พักอาศัยในชุมชน 2) การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของตลาดหัวรอ โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านที่มีระดับการมีส่วนร่วมต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล 3) ความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตลาดหัวรอ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือ ด้านคุณภาพอาหาร สินค้าและบริการ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนด้านที่มีระดับความเห็นต่ำสุดคือ ด้านข้อมูลข่าวสารและประสานงาน 4) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนตลาดหัวรอที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดหัวรอ โดยรวมแตกต่างกัน และ 5) การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยรวม มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตลาดหัวรอ โดยรวม ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

เสาวคนธ์ เหลืองทองคำ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาอำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) ศึกษาบทบาทแนวทางแก้ไขของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางคือ ด้านการติดตามประเมินผล อยู่ลำดับที่แรก รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติกิจกรรม ด้านการค้นหาปัญหา และด้านการวางแผน และประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชาชนเสนอแนะแนวทางโดยให้ประชาชนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางฟื้นฟูอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน ให้มีคุณภาพมาตรฐานและมีความยั่งยืน

จิตตราพร ยอดมโนธรรม (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนและปัจจัยสภาพแวดล้อมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัจจัยสภาพแวดล้อมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดบางน้ำผึ้ง 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดบางน้ำผึ้ง และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดบางน้ำผึ้ง โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในชุมชนตลาดบางน้ำผึ้ง จำนวน 327 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดบางน้ำผึ้งอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยสภาพแวดล้อมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดบางน้ำผึ้งอยู่ในระดับมาก ส่วนความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.328 และปัจจัยสภาพแวดล้อม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.587 ซึ่งหมายความว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนและปัจจัยสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์ต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดบางน้ำผึ้งในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คมลักษณ์ สงทิพย์ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของประชาชนในการมีส่วนร่วมจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำวัดตะเคียน โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ตำบลคูเวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในตลาดน้ำวัดตะเคียน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำวัดตะเคียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านของการมีส่วนร่วม พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน เป็นแบบเลือกตอบ ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่งงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน รวม 7 ข้อ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบได้เพียงข้อเดียว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 12 ข้อ ประกอบด้วย (1) ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ (2) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ (3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และ (4) ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล โดยแต่ละข้อประกอบด้วยคำถามในลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่าความสำคัญ 5 ระดับ (Rating Scale)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 17 ข้อ ประกอบด้วย (1) ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชน (2) ด้านการให้บริการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน (3) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมและสถานที่สำคัญในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน (4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และ (5) ด้านการจัดการคุณภาพชีวิตที่ดีในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยแต่ละข้อประกอบด้วยคำถามในลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่าความสำคัญ 5 ระดับ (Rating Scale)

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1.1 ใช้ร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency) ในการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีระดับการวัดเชิงกลุ่ม ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ ตำแหน่งงาน และรายได้ต่อเดือน

1.2 ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ในการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีระดับการวัดเชิงปริมาณ ได้แก่ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics)

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation)

ผลการวิจัย

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ ด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่งงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (จำนวน 400 ตัวอย่าง)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	182	45.5
หญิง	218	54.5
2. อายุ		
ต่ำกว่า 21 ปี	8	2.0
21 - 30 ปี	116	29.0
31 - 40 ปี	144	36.0
41 - 50 ปี	70	17.5
51 ปี ขึ้นไป	62	15.5

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. สถานภาพ		
โสด	196	49.0
สมรส	192	48.0
หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่	12	3.0
4. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	70	17.5
ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	264	66.0
สูงกว่าปริญญาตรี	66	16.5
5. อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	8	2.0
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานองค์กรของรัฐ	118	29.5
พนักงานบริษัทเอกชน	82	20.5
ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	130	32.5
รับจ้างทั่วไป	34	8.5
อื่นๆ	28	7.0
6. ตำแหน่งงาน		
ผู้จัดการ/หัวหน้าส่วนงาน	86	21.5
เจ้าหน้าที่/พนักงาน	194	48.5
ลูกจ้าง	36	9.0
7. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท	48	12.0
15,001-30,000 บาท	186	46.5
30,001-45,000 บาท	116	29.0
สูงกว่า 45,000 บาท	50	12.5

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็น 54.5% มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็น 36% มีสถานภาพโสด คิดเป็น 49% ซึ่งมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า คิดเป็น 66% ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ คิดเป็น 32.5% ตำแหน่งงานเจ้าหน้าที่/พนักงาน คิดเป็น 48.5% มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-30,000 บาท คิดเป็น 46.5%

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	การมีส่วนร่วม
ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ	3.30	1.172	มีส่วนร่วมปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ	3.42	1.118	มีส่วนร่วมมาก
ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	3.52	1.117	มีส่วนร่วมมาก
ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล	3.34	1.120	มีส่วนร่วมปานกลาง
รวม	3.40	1.13	มีส่วนร่วมมาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์พบว่า การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.40 และเมื่อพิจารณารายด้านแล้ว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.52 ในขณะที่การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมด้านตัดสินใจ น้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.30

2. ในการทดสอบสมมติฐาน จะใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% โดยจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) ก็ต่อเมื่อค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า .01 ทั้งนี้ สมมติฐานทางสถิติสามารถเขียนได้ ดังนี้

H₀ หมายถึง การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมไม่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ

H₁ หมายถึง การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม กับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางถึงสูง และมีค่า Sig. (2-tailed) อยู่ที่ 0.000 แสดงให้เห็นว่า มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 จึงปฏิเสธ H₀ สรุปว่า การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี มีสถานภาพโสด มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ ตำแหน่งงานเจ้าหน้าที่/พนักงาน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-30,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัฐพงศ์ สุขประเสริฐ และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตลาดหัวรอ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. การวิเคราะห์การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์ มากที่สุด ในขณะที่มีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมด้านตัดสินใจ น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คมลักษณ์ สงทิพย์ (2557) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทัศนศึกษา ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ซึ่งพบว่า การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม กับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางถึงสูง และมีค่า Sig. (2-tailed) อยู่ที่ 0.000 แสดงให้เห็นว่า มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัฐพงศ์ สุขประเสริฐ และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตลาดหัวรอ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

1. สามารถนำข้อมูลการวิจัยในส่วนข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ ไปจัดทำฐานข้อมูลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
2. สามารถสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวชุมชน
3. สามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อื่นๆ เช่น ต่างจังหวัดอื่นๆ หรือเฉพาะเจาะจงแหล่งชุมชน
2. ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน เพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐิกา ตอกกลาง. (2556). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2559). *เกณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย*.
- คมลักษณ์ สงทิพย์. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จิตราพร ยอดมนธธรรม. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนและปัจจัยสภาพแวดล้อมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5 ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย. วันที่ 1 มีนาคม 2560. ณ อาคารศูนย์ภาษาและศูนย์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- จินตวีร์ เกษมสุข. (ม.ป.ป.). *การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม*. เอกสารประกอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กลุ่มงานอาจารย์กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- เจตนา พัฒนจันทร์. (2562). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนวัดตาล ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฉลอม กุลนอก. (2555). *แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาพระธาตุขามแก่น ตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น*. ธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นัฐพงศ์ สุขประเสริฐ และคณะ. (2561). การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตลาดหัวรอ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์ ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2561): 9 - 17.

- พจนนา สนวนศรี. (2560). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน*. ใน *การประชุมเชิงวิชาการและการแถลงข่าวเรื่อง รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว ฉบับที่ 7*. วันที่ 3 เมษายน 2560. ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 2 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- พิฑูรย์ ทองฉิม. (2558). *การจัดการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่*. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เรณูมาศ รักษาแก้ว. (ม.ป.ป.). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. สถาบันพระปกเกล้า.
- วชิรวัชร งามละม่อม. (2559). *ทฤษฎีการมีส่วนร่วม* [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: learningofpublic.blogspot.com/2016/02/blog-post_79.html
- วรพงศ์ ผูกภู. (2561). *องค์ประกอบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้* [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.randdcreation.com/content/2992/องค์ประกอบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้>
- สมนึก สุขช่วย และคณะ. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. สาระ สอน. ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2557): กรมทรัพยากรน้ำ.
- สุดถนอม ตันเจริญ. (2559). *การท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชนและท้องถิ่น*. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติสหวิทยาการเอเชียอาคเนย์ 2559 ครั้งที่ 3*. วันที่ 23 มิถุนายน 2559. ณ โรงแรมริชมอนด์ สไตล์ลิชคอนเวนชั่น.
- เสาวคนธ์ เหลืองทองคำ. (2558). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม - เมษายน 2558: 19 - 29.
- อับดุลคอเล็ด เจะแต. (2555). *กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านเกาะสวาด ตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส*. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.